

Vechtpartijen en ruzies, waar komen ze vandaan?

Overweging 20 september 2015 – Diana Vernooij

Lector: Fred Vos

*“... een pijnlijk absurd verschijnsel is het:
uit naam van de vrijheid
nemen we nog steeds afscheid van de God van de vrijheid.
Laten we Vredeszondag indachtig zijn
en alle innerlijke en uiterlijke afgoden
ontdekken en onschadelijk maken ...”*

Eerste lezing: Deuteronomium 13:1-12

Tweede lezing: Jakobus 4:1-3

Openingstekst Marcus 9:38-40

Johannes zei tegen Jezus:

‘Meester, we hebben iemand in uw naam demonen zien uitdrijven, en wij hebben hem tegen-gehouden, omdat hij geen volgeling van ons was.’

Maar Jezus zei:

‘Houd hem niet tegen, want iemand die in mijn naam een machtige daad verricht, zal niet gauw kwaad van Me spreken. Immers, wie niet tegen ons is, is vóór ons’.

Lied: Veel te laat heb ik jou liefgekregen

H.Oosterhuis / A.Oomen

Welkom en inleiding

Goedemorgen allemaal. Hartelijk welkom hier in de Duif op Vredeszondag. Fijn dat jullie er zijn, we zijn een mooie club zo hier op zondagmorgen. Nieuwkomers, weet je welkom – en oudkomers, fijn om weer samen te zijn en te delen in inkeer, inzichten en uitwisseling.

“Weet je zeker dat deze tekst niet uit de koran komt?” grapte iemand bij de voorbereiding van deze viering. “Hebben we dat echt in onze bijbel staan?” Ja, we lezen een tekst waarin Mozes de doodstraf uitspreekt over al wie geloofsafval voorstaat. Nu verwacht ik niet dat er iemand is in deze kerk die deze tekst nog letterlijk wil toepassen in deze tijd of zelfs maar de

behoefte heeft om uit te leggen dat we deze tekst niet letterlijk hoeven te nemen. Dat is in ons soort kringen vanzelfsprekend.

Waarom dan toch deze tekst opgenomen in de liturgie en nog wel op Vredeszondag? Het toeval wil dat deze teksten in het leesrooster staan, dat is de aanleiding. Maar toen ik ze las dacht ik: ik had het niet beter kunnen verzinnen als basisteksten voor vredeszondag – het is een mooie uitdaging. Juist het letterlijk overnemen van dit soort teksten – door fundamentalistische gelovigen van alle gezindten – is dat niet juist de oorzaak van alle ellende? Juist teksten doen ons gruwelen. Er werden en worden mensen om vermoord of uitgesloten. Nu volop door IS, maar nog steeds zijn er ook bij christenen en joden fundamentalisten die er hetzelfde over denken.

We moeten iets met deze tekst, met onze eigen erfenis aan dit soort teksten, als we het gesprek met de moslims niet willen vereenvoudigen tot een moralistisch oordeel. Als we niet willen zeggen: jullie moeten net als wij dit soort teksten niet meer serieus nemen, dat is achterlijk en primitief. In de vuilnisbak van de geschiedenis ermee – of toch wat anders? Wat willen we er dan wel mee doen?

Laten we ervan uitgaan dat Mozes en de mensen toen niet achterlijk waren maar een goede reden hadden voor wat ze wilden. Laten we de tekst daarom eerst maar eens lezen, hoe stuitend we hem ook vinden. Laten we de Vredeszondag indachtig de tekst nog eens grondig lezen en onze interpretatie in het kader van de vrede en de vrijheid zetten.

Fred en ik wens ons allen een goede viering toe, amen.

Stilte, afgesloten met gebed

Soms vluchten we,
vluchten we van onze medemens en van jou, God,
Soms vergeten we het verdriet van de anderen,
en vluchten we van onszelf,
vergeten we ons ware bestaan.

Soms zoeken we licht,
en vergeten we de ander in de duisternis;
zoeken we liefde,
en laten we de ander verkommeren;
zoeken we tijdsbesteding
en rennen aan onszelf voorbij.

Krachtige en Tedere,
vergeef ons onze kleinmoedigheid
en steun ons,
opdat we kunnen leven
met open ogen en open armen.

Lied: Het volk dat in duisternis gaat

H.Oosterhuis / A.Oomen

1e lezing Deuteronomium 13:1-12

Alles wat ik u voorschrijf moet u stipt volbrengen; u mag er niets aan toevoegen en er niets van afdoen.

Wanneer in uw midden een profeet opstaat, of iemand die droomgezichten heeft, en hij u tekenen en wonderen aankondigt, en het teken of wonder dat hij voorspeld heeft komt uit, en hij zegt dan: “Laat ons achter andere goden aangaan, goden van wie u de macht niet kent, en die gaan dienen”, geef dan geen gehoor aan wat die profeet of die dromer zegt. De HEER uw God stelt u dan op de proef om te zien of u Hem met heel uw hart en ziel bemint. U moet de HEER uw God volgen, Hem vrezen, zijn geboden onderhouden en naar Hem luisteren; Hem moet u dienen en aanhangen. Maar die profeet of dromer moet ter dood gebracht worden. Hij heeft afval gepreekt tegen de HEER uw God, die u uit Egypte heeft geleid en u uit het slavenhuis heeft verlost; hij wilde u afbrengen van de weg die de HEER uw God heeft voorgeschreven. Zo zult u dat kwaad bij u uitroeien.

Wanneer uw broer, een zoon van uw moeder, uw zoon of uw dochter, uw liefste vrouw of uw beste vriend u in het geheim voorstelt: “Laat ons andere goden gaan dienen”, van wie u en uw voorouders de macht niet hebben gekend, goden van de volken rondom, dichtbij of ver van u af, waar ter wereld ook, dan mag u daar niet aan toegeven en niet naar zo iemand luisteren. U mag geen medelijden met zo iemand hebben en zo iemand niet sparen of in bescherming nemen. U moet zo iemand zonder uitstel doden. Zelf moet u als eerste uw hand tegen zo iemand opheffen en daarna moeten alle volksgenoten het doodvonnis voltooien. U moet zo iemand doodstenigen, omdat hij heeft geprobeerd u af te brengen van de HEER uw God, die u uit Egypte, dat slavenhuis, heeft geleid. Heel Israël zal het horen, met vrees vervuld worden en niet opnieuw proberen een dergelijke wandaad bij u te bedrijven.’

2e Lezing Jakobus 4:1-3

Waar komen bij u die vechtpartijen en ruzies uit voort? Toch alleen uit uw eigen genoegens, die u niet met rust laten?

U begeert wat u niet hebt. U moordt en u zet uw zinnen op wat u niet kunt krijgen. Dan gaat u vechten en strijden.

U hebt niets, omdat u niet bidt. En als u bidt, ontvangt u niets, omdat u kwalijk bidt, met de bedoeling namelijk om wat u krijgt, te verkwisten in uw eigen genoegens.

Lied: Hoor Israël

H.Oosterhuis / A.Oomen

Overweging gevolgd door muziek

We leven in onze tijd met een waarheid tegenovergesteld aan die van Mozes: je tot God wenden lijkt een achterlijke onderneming. In sommige kringen zeg ik het nog steeds met schroom: dat ik voorganger ben in deze kerk. En ook: als ik iemand tref die mij tot God wil brengen ben ik onmiddellijk argwanend. Wat is de bedoeling, word ik weer in een keurslijf geknecht? Om vrij te zijn hebben wij toch afscheid genomen van godsdienst en van de oude God?

God verlaten is een kwalijke zaak volgens Mozes. God verlaten hoort bij de ergste dingen die je kunt doen. Anderen overhalen om God te verlaten staat op één lijn met moord, ontvoering voor slavernij, seks met een dier, overspel, homoseksualiteit, prostitutie, verkrachting. Dit zijn allemaal zaken waarvan Mozes zegt dat ze met de dood moeten worden bestraft.

Maar waarom spreekt Mozes de doodstraf uit? Dat kan toch alleen maar zijn omdat Mozes dat wat bestraft wordt ziet als een groot gevaar. Laten we dat eens onder de loep nemen. Geloofsafval, wat is dat en waarom was dat in die tijd zo gevaarlijk?

Laatste vermaningen

Het boek Deuteronomium bestaat uit toespraken van Mozes vlak voor zijn sterven, het zijn de laatste vermaningen voordat hij de leiding aan zijn broer Jozua overgeeft. Hij spreekt het volk toe dat hij uit het slavenhuis van het verleidelijke Egypte heeft geleid. Laten we het ons herinneren: de 12 zonen van Jakob zijn in Egypte waar de jongste zoon Jozef zich een hoge positie heeft veroverd. Eerst waren ze welkom en werden rijk ontvangen, later toen zij zich vermenigvuldigden keerde het tij en werd het volk wreed onderdrukt en als slaven behandeld. Mozes leidt hen weg, terug naar het land van de voorouders. Dat volk zwerft nog steeds door de woestijn en is het beloofde land nog niet binnengegaan. 40 jaar lang – dat is een lange tijd om geduld en vertrouwen te behouden!

Mozes beseft maar al te goed de verleidingen, die dat rondzwerfend volk bedreigen. De mensen verlangden terug naar de vleespotten van Egypte, liever slavernij omringd door rijkdom dan sterven onderweg naar je ideaal. De lange tocht van terugkeer naar het eigen land, het veroveren van een eigen gebied in het land van je voorouders – dat is voortdurend in gevaar.

Mozes spreekt over het “afbrengen van de god die uit het slavenhuis heeft verlost”. Dat wil zeggen: je weer wenden tot de afgoden die je terugvoeren de slavernij, de onvrijheid in. Als een deel van het volk zich afwendt van de god die hen naar het beloofde land leidt, dan zal het volk uiteen vallen, terugverlangend naar de goede oude tijd van slavernij.

Eenheid

De ontdekking van het joodse volk was de stem van één God, één waarheid, die éénheid in het volk bracht en hen zo uit de slavernij kon trekken. Het was de stem van de god van Vrijheid. De afgoden, de “Goden, wiens macht u niet kent” zijn de verleidelijke stemmen terug de verslaving in van de knechting: het niet verantwoording nemen over je eigen leven en niet verantwoording voor je volk hoeven dragen. Dat kunnen we ons wel voorstellen: het oude bekende, ondergeschikt zijn, je daarin schikken en er tegelijk over mopperen: dat is soms heel wat comfortabeler dan de verantwoording op je nemen en je eigen weg gaan. Het doet me denken aan al die mensen die terugkrabbelen op een heldhaftige ingeslagen weg,

Zoals drank- en drugsverslaafden wiens afkicken zoveel terugval kost en nieuwe pogingen voor het ooit lukt. Ik denk aan geslagen vrouwen die te snel terug gaan naar de man die hen sloeg. Ze hopen een valse hoop dat zijn simpele belofte om het niet meer te doen genoeg is. Maar je kunt niet terug achter wat is gebeurd, je moet soms verder.

Er dreigt dus niet alleen gevaar voor de persoon die zich van zijn echte vrijheid afkeert, maar vooral voor het hele volk. Het is een kwestie van overleven.

Levensbedreigend

Ja, het is barbaars dat stenigen, ik kan me het volk amper voorstellen dat zo’n straf inzet en ook zou uitvoeren om te overleven. Wij kunnen met zoveel gemak van God scheiden, het is moeilijk voorstelbaar hoe levensbedreigend het was in een woestijn, met mensen die nog doordrenkt zijn van het slavenbestaan.

Wat worden wij hier nu wijzer van? Ook al zwerven wij niet meer als volk door de woestijn, wij hebben nog steeds wel degelijk de god van de vrijheid nodig, en of we dat nu God

noemen of een Vrijheidskracht of een Bewustzijn van Vrijheid. Uit de tekst kunnen we lezen dat de God van de vrijheid een veeleisende God is. De doodstraf is al lang niet meer nodig, maar vrijheid is ook niet voor watjes.

Vrijheid vraagt van ons dat wij ons hele leven, ons denken en verlangen richten op die vrijheid. Als gelovigen in een God of een Kracht van Vrijheid is dit onze intentie: ons voortdurend bewust zijn wat mijzelf, wat iederéén echte vrijheid brengt. Je kunt op zoveel manieren God verlaten en je ziel verkopen. Achter de afgoden van macht en geld aanlopen, een gouden kalf maken en aanbidden in welke hedendaagse vorm dan ook, je ziel verkopen aan de duivel, denken dat jouw kerk of groep de waarheid bezit, jouw nu nog rijke land gesloten moet worden voor het leed van anderen, je ogen sluiten voor wat je heus wel weet dat negatief is – zie het in en hou er mee op!

Als we echt vrij willen zijn, hebben wij alle mechanismen op te merken die leiden naar onvrijheid. Dat zijn de vreemde goden wiens macht wij onvoldoende kennen. Als wij hun macht leren kennen, kunnen we ze laten gaan en zijn ze onschadelijk.

Spiraal van geweld

Een zo'n afgod, zo'n mechanisme dat ons van vrijheid afhoudt is de spiraal van geweld, de vechtpartijen en de ruzies. We hebben het hier in de kerk vaker over gehad: geweld is een zeer korte termijn oplossing voor een probleem, en het zorgt juist op langere termijn voor versterken van geweld. Heel soms noodzakelijk, maar heel vaak verkeerd ingezet.

Vredeszondag herinnert ons eraan hoe desastreus het is dat we geweld zo vaak té snel als oplossing inzetten. Vredeszondag herinnert ons om de consequenties op langere termijn van geweld niet langer meer zo ernstig te onderschatten. Laat we oplettend zijn, niet onszelf een rad voor ogen draaien met oplossingen die ons nog meer schade toebrengen.

Een andere afgod of mechanisme dat vrijheid frustreert is verlangen en hebzucht. Jakobus zegt er in zijn brief over dat de gerichtheid op onze eigen behoeften, op onze genoegens ons drijft naar vechten en strijden. Hebzucht is een vergif, wees de Boeddha al aan, naast haat en onwetendheid is het de hebzucht die ons lijden veroorzaakt. Jakobus is wat kort door de bocht: moorden om je genoegens te krijgen – dat zullen we hier niet zo herkennen als een mechanisme, maar ervoor met onze ellebogen werken – dat kennen we wel. En, zegt Jakobus: als je vanuit je hebzucht bidt, bid je verkeerd – je wil namelijk alleen krijgen wat je voor je genoegens kunt inzetten. Je weet al heel precies wat we je hebben wil: “O Lord, won't you buy me a Mercedes Benz.” Dat soort bidden, zoals Janis Joplin in mijn jeugd al zong, dat werkt niet.

In de eerste bijbelvertaling die ik van deze tekst las stond: “Als u bidt, krijgt u niets, omdat u verkeerd bidt.” Dat klonk mij wel erg moralistisch in de oren – alsof God ons niets gééft omdat we verkeerd bidden en hij het ons wél geeft als we goed bidden. Nee, andere vertalingen draaiden het om: “U ontvangt niets, omdat u verkeerd bidt”. Als je iets wilt kunnen ontvangen in het bidden, zal je je hartstochten opzij moeten zetten. Loslaten wat je bezeten maakt, dat is niet alleen voorwaarde voor juist bidden en mediteren, het is het bidden zélf dat je bevrijdt. Bidden, mediteren is zijn eigen beloning. Innerlijke bevrijding vraagt erom dat je je hebzucht niet meer serieus neemt.

Achterdocht

Een derde afgod of mechanisme dat ons van vrijheid afhoudt, zien we terug in de eerste tekst van Marcus. We kennen dat maar al te goed: “het is niet van ons”. Als iets niet van ons is, kán het niet goed zijn. De apostelen van Jezus hebben iemand goede werken zien doen uit Jezus' naam en hem dat verboden. Als wij het niet zelf verzonnen hebben, er niet zélf een stempel

op gezet hebben, kán het niet goed zijn. Als er een initiatief uit de vrijgemaakt hervormde kerk komt, of vanuit Islamitische kant voor bijvoorbeeld vluchtelingen – dan kán dat niet goed zijn, daar zal wel wat achter steken. Dat soort achterdocht of vooringenomenheid is een afgod, een mechanisme dat ons van de vrijheid vervreemdt. Je ideologie, je gewoonte of geloof is je dan belangrijker dan de praktijk van bevrijding. Jezus zegt: houdt hem niet tegen. Hij is geen leerling van ons maar doet de goede dingen – laat hem zijn ding doen! Kijk verder dan je neus lang is.

Wat een pijnlijk absurd verschijnsel is het: uit naam van de vrijheid nemen we nog steeds afscheid van de God van de vrijheid. Laten we Vredeszondag indachtig zijn en alle innerlijke en uiterlijke afgoden ontdekken en onschadelijk maken. Alle mechanismen die tot onvrijheid leiden, in onszelf, in onze groepen en gemeenschappen, in onze samenlevingen – laten we ze dóórhebben, ze elkaar niet aandoen en ze opruimen – omdat we willen werken aan vrijheid voor iedereen.

Ik wens ons allen vrijheid, vrede en alle goeds!

Geloofsbelijdenis

God van het leven,
die vreugde vindt in ieder mens,
je bent zorgzaam en je laat ons niet in de steek.
Ik geloof in je.
Jezus, onze naaste, die mij laat zien wie God is,
je vraagt aan ons om rechttop te staan.
Ik geloof in je.

Heilzame Geest, ik geloof in je.
Je openbaart je op onverwachte momenten
als wijsheid in mensen die weten wat goed is om te doen.
Ik geloof dat jouw kracht zich in mij kan openbaren.

Ik geloof in onze gemeenschap,
van mensen die durven zoeken
en durven vieren dat ze jou vinden,
God van het leven.

Dienst van de tafel

Tafellied: Gij die de stomgeslagen mond verstaat *H.Oosterhuis / A.Oomen*

Intenties uit het groene boek

Nodiging delen en breken

Hier, in het hart van onze viering in De Duif breken we matses en delen we wijn. Dit doen we als teken van bereidheid tot gemeenschap met elkaar ondanks alle verschillen in opvattingen en oordelen. We zongen: 'Een wereld maken die in vrede is, een nieuwe orde van gerechtigheid'. Door te breken en te delen tonen we onze bereidheid om onze levenskracht, tijd en geld te delen met elkaar en met hen die geen deel van leven hebben.

Laat ons samenleven vanuit het visioen van een wereld waar ieder zijn hart openstelt, waar ieder ook een warm hart ontmoet en waar er brood en liefde is, genoeg voor allen.

Kom dan naar voren en neem deel aan dit ritueel. Neem deel met je hart en aanvaard dit brood en deze wijn met de vreugde die in je oplaait als je beseft dat jij, net als iedereen, geliefd bent, Gods geliefde kind.

Lied: Herschep ons hart

H. Oosterhuis / T. Löwenthal

Vredesvlucht

Vorige week tijdens de Vergadering van Aangeslotenen hier in de kerk bracht het bestuur de vraag naar voren wat wij denken, willen, kunnen met de vluchtelingen crisis. We hebben toen beseft dat we niet eens goed weten of er in Amsterdam vluchtelingen worden opgevangen of niet. Deze week ben ik eens wat gaan onderzoeken en kwam tot de volgende ontdekking: ja, de gemeente vangt inmiddels Syrische vluchtelingen op in Amsterdam West, en binnenkort ook in Oost.

facebook.com/AmsterdamHelpt

Er is een facebookpagina van de organisatie Amsterdam Helpt, dat vooral vanuit islamitische hoek lijkt opgezet. Onderdeel daarvan is weer een club die zich Start Giving noemt, een groep vrijwilligers in Amsterdam Nieuw-West die kleding en andere basisbehoeften inzamelt voor vluchtelingen. De 27 jarige Jamila Boubker uit Amsterdam is met een groep vrienden dit initiatief gestart. Ze is bestuurslid, werkt in het dagelijks leven als gezinsbegeleider, vooral met cliënten met een Arabische achtergrond die moeite hebben met de Nederlandse taal. StartGiving doet ze in haar vrije tijd. Via buurtgroepen, moskeeën, studentenverenigingen en veel individuele personen is de groep juist deze week weer extra actief. Ze hebben kleren en spullen ingezameld en gesorteerd voor de illegalen van de vluchttoren, en inmiddels zijn ze zeer actief voor de Syrische vluchtelingen.

[Sportcentrum Caland](#)

In de nacht van afgelopen donderdag op vrijdag verschijnt op facebook: "Kou en nood kennen geen bedtijd. Terwijl Amsterdam ligt te slapen, komt er een noodoproep binnen: sportcentrum Caland [sportcentrum in Nieuw West. dv] heeft onverwachts nieuwe vluchtelingen moeten opvangen. Voor deze mensen is helaas niks geregeld, geen tandenborstel en geen deken om warm te blijven vannacht. Gelukkig staat onze opslag vol met jullie donaties.

Ready, steady, GO: Off we go, op naar de loods! Om 1:30 uur 's nachts...

69 dekens en kussens hebben vannacht een nieuwe eigenaar gevonden. De vluchtelingen kunnen eindelijk veilig en warm genieten van een fijne nachtrust. Voor ons is het ook bedtijd. Snel die paar uurtjes rust pakken, want morgen moet er weer gesorteerd worden!"

[Bericht op 18 september:](#)

De gemeente Amsterdam is met spoed op zoek naar dekens voor de tijdelijke opvang van #asielzoekers! Dekens mogen afgegeven worden aan de Jan Rebelstraat 24 in Osdorp, Amsterdam Nieuw-West. StartGiving doneert 500 dekens, hoeveel doneer jij? Share, care en tag je vrienden!

[Oproep](#)

Bij deze daarom de oproep om dekens te geven, sokken en ondergoed, of geld te doneren op: **NL 12 INGB 0006 5056 91.**

De vredesvlucht is voor Jamila Boubker, vanwege de praktische hulp en ondersteuning – een hart onder de riem – en wat mij betreft ook financiële ondersteuning. Doen jullie mee? Wie dat wil, geef mij je bijdrage, dan stort ik vanmiddag het bedrag op hun rekening en stuur een mooie kaart met het duifje erbij.

Voorbeden

De wereld lijkt verscheurd te worden door oorlog en geweld.
Mensen verlangen hartstochtelijk naar vrede.

Vanuit dat verlangen staan op veel plekken in de wereld mensen op om ruzies en conflicten te bezweren.

Om met elkaar te werken aan zorg voor elkaar,
te werken aan welkom voor vreemden,
te werken aan vrede.

Hun verlangen naar vrede is groter dan hun angst voor geweld.
We zagen het de afgelopen weken gebeuren.

Om samen in vrede te geloven heb je de ander nodig.

Mensen die naast je staan
en mensen die niet tot je directe omgeving behoren.

Dit is niet altijd gemakkelijk.

Die ander maakt ons soms angstig,
waardoor spanningen,
ook in onze eigen samenleving, kunnen oplopen.

De Vredesweek gaat over die keuze:

trekken we ons onverschillig terug en keren we de ander de rug toe,
of organiseren we een tegenkracht tegen angst, terreur en haatzaaijerij?

Mensen die zich inzetten voor vrede zijn er altijd geweest.

Meer dan ooit zijn juist nu bruggenbouwers nodig.

In conflicten ver weg, maar ook dichtbij huis,
in onze eigen buurten en wijken.

Door bruggen te slaan en mensen met elkaar te verbinden,
kunnen mensen de menselijke waardigheid redden.

Maak dat ieder van ons zo'n bruggenbouwers is.

Lied: Onze Vader verborgen

H. Oosterhuis / T. Löwenthal

Mededelingen

Slotlied: Tijd van vloek en tijd van zegen

H. Oosterhuis / H. Heuvelmans

Zegenbede

Moge de Krachtige en Tedere dicht bij ons zijn de komende dagen
en alle dagen in ons verdere leven.

Moge zij onze ogen, ons hart en onze armen openen

opdat wij onverschrokken en met liefdevolle vriendelijkheid
de wereld tegemoet kunnen treden.

Moge ons diepste wezen, God in ons leven,
ons daarbij kracht en tederheid schenken en vrede,
amen.